

Jurisprudentie

De OPTAS-zaken

4 februari 2026

Mr. Wim P.M. Thijssen
Advocaat bij Pensioenadvocaten.nl
te Amstelveen, verbonden aan het
VU Expertisecentrum
Pensioenrecht en
geschillenbeslechter GIP

OPTAS

Een lange historie en veel rechtszaken

**In dit webinar een schets van de historie
vanuit juridisch perspectief en
behandeling van de rechtspraak**

Oprichting PVH

- Oprichting Stichting Pensioenfonds voor de Vervoer- en Havenbedrijven (PVH) op 3 mei 1948 (bron: Rechtbank Rotterdam 10 januari 2008, ECLI:NL:RBROT:2008:BC1641)
- Verplichtgesteld bedrijfstakpensioenfonds
- Rijk pensioenfonds, dekkingsgraad op een gegeven moment zelfs 200%
- Krimp in de havens door opkomst containervervoer (aantal werknemers nam sterk af)
- Middelen mede gebruikt voor VUT-CAO
- Juridische noot: in de oude PSW ontbraken regelingen voor premierestitutie en premiekortingen zodat PVH onbeperkt premiekorting kon verlenen en middelen beschikbaar kon stellen voor de financiering van VUT-regelingen
- PVH bleef een (onnodig) rijk pensioenfonds
- Toen begon het schuiven met rechtspersonen

Herstructurering 1990-1994 (1)

Optas Pensioenen NV:

- Oprichting door PVH met PVH als aandeelhoudster van Optas Pensioenen NV
- Gericht op het onderbrengen van de pensioenen voor kantoorpersoneel
- Pensioenregelingen voor kantoorpersoneel waren niet verplichtgesteld
- Optas Pensioenen NV fungeerde als commerciële verzekeraar
- Concurrerde met andere commerciële verzekeraars
- Aandelen van Optas Pensioenen NV in maart 1991 overgedragen aan Stichting Optas Pensioenen
- Gevolg: PVH stond op afstand
- Besturen paritair samengesteld, vergelijkbaar met situatie bij PVH

Herstructurering 1990-1994 (2)

Optas Schade NV:

- Oprichting in maart 1994 door PVH met PVH als aandeelhoudster van Optas Schade NV
- Gericht op het onderbrengen van onder meer de arbeidsongeschiktheidsverzekeringen voor het personeel in de havens
- PVH richt op 20 december 1994 de Stichting Optas Schade op
- Aandelen in Optas Schade NV overgedragen aan Stichting Optas Schade
- Gevolg: PVH stond op afstand
- Besturen paritair samengesteld, vergelijkbaar met situatie bij PVH

Herstructurering 1990-1994 (3)

Statutaire doel van de Stichting Optas Pensioenen en Stichting Optas Schade:

- Behartiging belangen verzekeren
- Behartiging belangen werkgevers/contractanten
- Het houden van de aandelen in respectievelijk Optas Pensioenen NV en Optas Schade NV
- Het bevorderen van de belangen van die vennootschappen

Er ontstond een personele unie tussen de besturen van enerzijds PVH (geen aandeelhouder meer) en Stichting Optas Pensioenen en Stichting Optas Schade

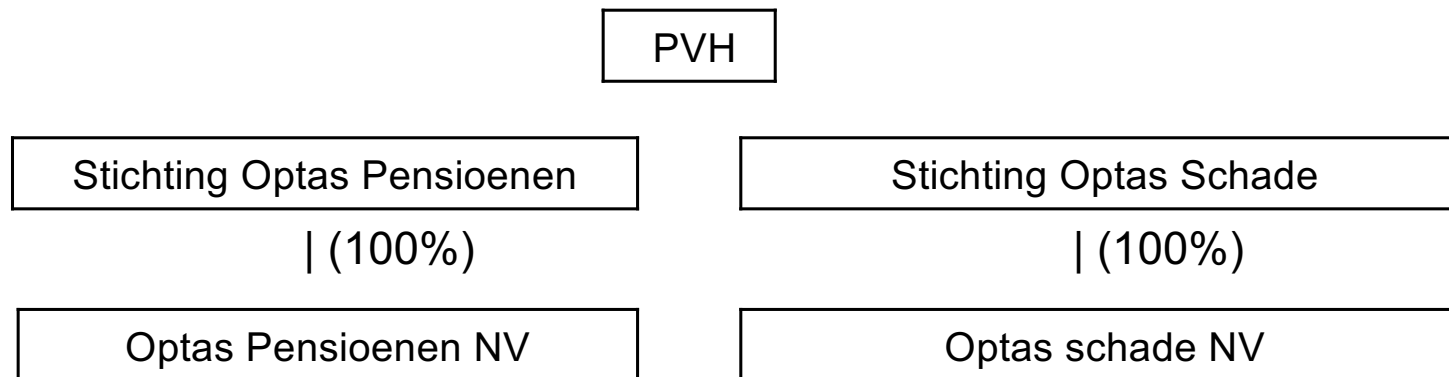
- Personele unie: de besturen van PVH, de Stichting Optas Pensioenen en de Stichting Optas Schade bestonden uit dezelfde personen (paritaire samenstelling; dezelfde werkgevers- en werknemersleden hadden zitting in de besturen)

Bron sheets herstructurering 1990-1994: Gerechtshof Amsterdam 5 augustus 2009, ECLI:NL:GHAMS:2009:BJ4684

Herstructurering 1990-1994 (4)

Herstructurering 1996-1998 (1)

- PVH wordt omgezet in Optas Pensioenen (II) NV
- Optas Pensioenen (II) NV lost door middel van juridische fusie op in Optas Pensioenen NV
- Stichting Optas Pensioenen en Stichting Optas Schade fuseren tot Stichting Optas
- Tussen Stichting Optas en de twee NV's wordt Optas NV geschoven
- Doel van deze herstructurering: teruglopen schaalgrootte, het achterhaalde onderscheid tussen havenpersoneel en kantoorpersoneel, de wens tot flexibilisering
- Eenmalige onttrekking NLG 300 miljoen aan reserves PVH
- Verplichtstelling van PVH per 1 januari 1998 ingetrokken

Herstructurering 1996-1998 (2)

Vermogen van PVH zou in het kader van de omzetting van de stichting in een NV beklemd blijven conform art. 2:18, lid 6 BW:

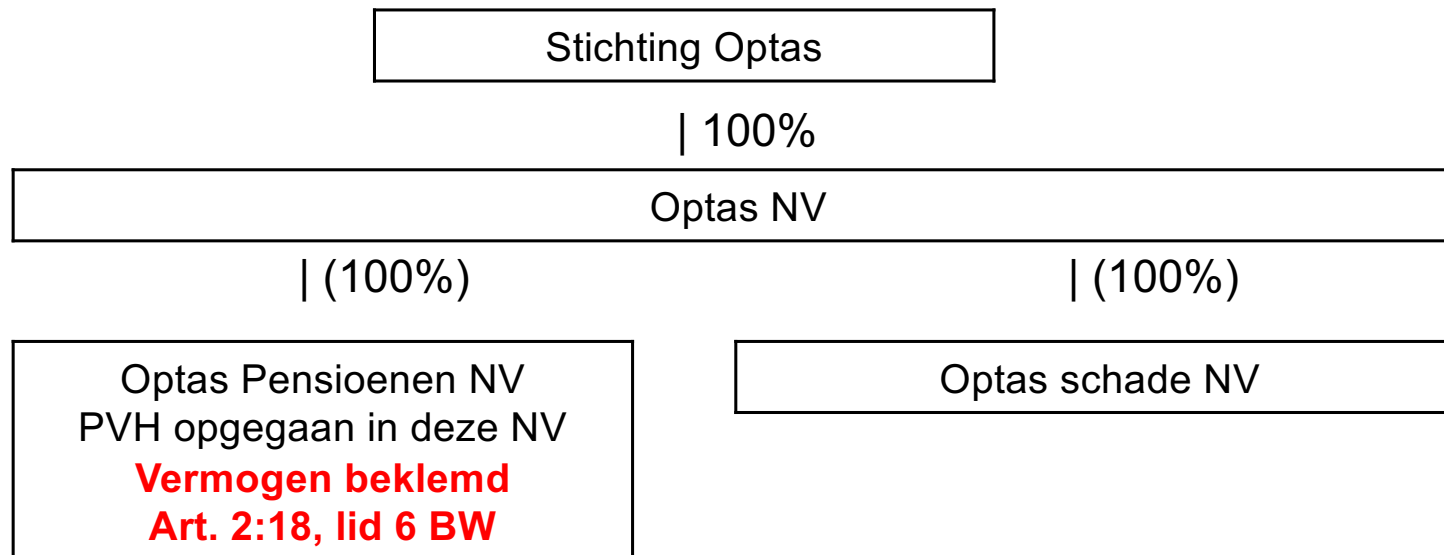
“Na omzetting van een stichting moet uit de statuten blijken dat het vermogen dat zij bij de omzetting heeft en de vruchten daarvan slechts met toestemming van de rechter anders mogen worden besteed dan voor de omzetting was voorgeschreven. Hetzelfde geldt voor de statuten van een rechtspersoon voor zover dit vermogen en deze vruchten daarop krachtens fusie of splitsing zijn overgegaan.”.

Uitzondering: als beklemming door rechter wordt opgeheven en de rechter toestemming geeft om de bestemming te wijzigen

Herstructurering 1996-1998 (3)

Statutenwijziging Stichting Optas (1)

De statuten van Stichting Optas worden in 2000 en 2003 gewijzigd:

- Ook het houden van aandelen in andere vennootschappen dan de twee NV's wordt mogelijk
- Het waarborgen van de continuïteit en de behartiging van de belangen van verzekerden (de werknemers in de havens) en werkgevers duurt slechts voort zolang Stichting Optas de aandelen (indirect) houdt
- Stichting Optas krijgt de bevoegdheid de aandelen in Optas NV te verkopen
- Ratio: men vreesde dat de Optas-groep te klein zou worden om levensvatbaar te blijven

Statutenwijziging Stichting Optas (2)

De statuten van Stichting Optas worden in 2000 en 2003 gewijzigd:

*“De stichting zal haar vermogen, daaronder begrepen de opbrengst van de (...) aandelen en eventuele uitkeringen op die (...) aandelen beleggen en/of aanwenden **op een wijze die de stichting goeddunkt**. Deze aanwending kan onder meer geschieden door het, al dan niet met (financiële) steun van anderen, verlenen van (financiële) steun aan of het zelf realiseren van **projecten van algemeen maatschappelijk belang met een culturele, ideële of sociale strekking**. Bij de afweging in het kader van besluiten terzake van de in de vorige volzin omschreven doelstelling slaat de stichting mede acht op haar historische verbondenheid met Amsterdam en Rotterdam.”*

Ergo: niet meer beperkt tot belangen werkgevers en werknemers in de havens

Verkoop van Optas aan AEGON

De verkoop van de aandelen in Optas NV door Stichting Optas:

- AEGON verkrijgt de aandelen van Optas NV op 29 juni 2007
- Stichting Optas verkrijgt een vermogen van EUR 1,5 miljard
- Het aanvankelijk bekleemde vermogen van PVH/Optas Pensioenen NV komt in de boeken van AEGON als “statutaire omzettingsreserve”
- En behoort tot het (weliswaar bekleemde) eigen vermogen van AEGON

Bron voor de sheets herstructureringen 1996-1998 en de verkoop aan AEGON: Gerechtshof Amsterdam 5 augustus 2009, ECLI:NL:GHAMS:2009:BJ4684

Deze geschiedenis vormde een bron voor vele rechtszaken...

Mede omdat de indexering van de pensioenen (voorwaardelijk op basis van beleggingswinst > 4%) achterbleef bij de inflatie

Aard van de gevoerde rechtszaken

1. Civiele verzoekschriftprocedure strekkend tot het bevelen van voorlopige getuigenverhoren ten aanzien van bestuur Stichting Optas en incidentele civiele procedure van de notaris die de statutenwijzigingen had begeleid, houdende een beroep op zijn verschoningsrecht om als getuige te worden gehoord (Rechtbank; 2008)
2. Verzoekschriftprocedure bij de OK Gerechtshof Amsterdam strekkend tot aanpassing jaarrekening AEGON ten aanzien van beklemd vermogen (Hof en HR; 2009 en 2011)
3. Civiele verzoekschriftprocedure strekkend tot ontslag van het bestuur van Stichting Optas (Rechtbank; 2009)
4. Verzoekschriftprocedure strekkend tot “ontklemming” van het vermogen van Optas Pensioenen NV na het bereiken van schikkingen met Stichting Optas en AEGON (Rechtbank; 2015)
5. Civiele verzetprocedure tegen fusie Optas Pensioenen NV en AEGON (Rechtbank; 2019)
6. Bestuursrechtelijke procedure strekkend tot verkrijging inzage in instemmingsbesluit DNB met voorgenomen fusie Optas Pensioenen NV en AEGON (voorlopige voorziening) gevolgd door bestuursrechtelijke procedure strekkend tot vernietiging instemmingsbesluit en nemen nieuw besluit (Rechtbank en CBB; 2019-2022)
7. Civiele bodemprocedure strekkend tot ongedaanmaking fusie Optas Pensioenen NV en AEGON (Rechtbank, Hof en HR; 2021-2025)
8. Civiele bodemprocedure strekkend tot verkrijging waardeverste pensioenen (2024)

Voorlopige getuigenverhoren en verschoningsrecht (1)

Rechtbank Rotterdam 10 januari 2008, ECLI:NL:RBROT:2008:BC1641:

- Verzoek van Stichting Belangenbehartiging Pensioengerechtigden van de Vervoer- en Havenbedrijven (“SBPVH”) tegen Stichting Optas gericht op het doen horen door de Rechtbank van de bestuurders van Stichting Optas en de notaris die de statutenwijziging had begeleid en zich had uitgelaten over de beklemming van het vermogen
- Het ging om de statutenwijziging en de beklemming van het vermogen
- SBPVH ontvankelijk omdat vereisten van art. 3:305a BW voor groepsactie niet zonder meer ten volle van toepassing zijn omdat (nog) geen vordering wordt ingesteld en omdat een vordering op grond van onrechtmatige daad niet per se op voorhand kansloos zou zijn
- Bewijsverzameling leidt niet tot fishing expedition
- Verzoek toegewezen

Voorlopige getuigenverhoren en verschoningsrecht (2)

Rechtbank Rotterdam 25 juli 2008, ECLI:NL:RBROT:2008:BG3468:

- Beroep op verschoningsrecht door notaris die de statutenwijziging had begeleid
- Grondslag verschoningsrecht: rechtssubject moet advies kunnen inwinnen zonder vrees voor openbaarmaking
- Bij zakelijke transacties waarover is onderhandeld geldt een uitzondering vanwege de derdenwerking die zo'n transactie heeft
- Wel verschoningsrecht ten aanzien van voorbereiding en voorbereidende stukken die irrelevant zijn voor de totstandkoming van de transactie en de uitleg daarvan
- Voor vragen over de omzetting van PVH in Optas Pensioen (II) NV diende het verschoningsrecht per vraag nader te worden beoordeeld als opnieuw beroep op het verschoningsrecht wordt gedaan

Beklemming vermogen ingebracht bij AEGON

Gerechtshof Amsterdam (OK) 5 augustus 2009, ECLI:NL:GHAMS:2009:BJ4684 en HR 21 januari 2011, ECLI:NL:HR:2011:BN8852:

- SBPVH tegen Optas Pensioenen NV en AEGON
- Het ingevolge art. 2:18, lid 6 BW beklemd vermogen van oorspronkelijk PVH, na omzetting Optas Pensioenen (II) NV, is het saldo van alle vermogensbestanddelen op het moment van omzetting
- Na de fusie met AEGON zijn de pensioenverplichtingen op de balans van AEGON verwerkt middels een pensioenvoorziening en is het restant van het beklemd vermogen verwerkt als een “statutaire omzettingsreserve” (beklemd eigen vermogen; een (extra) solvabiliteitsreserve)
- Deze verwerking houdt stand
 - AEGON hoefde het restant niet als voorziening te verwerken omdat er geen harde verplichtingen tegenover staan
 - Verzekerden hadden geen aanspraak op het beklemd vermogen zodat geen verplichting bestond het voor pensioenverbetering aan te wenden

Verzoek ontslag bestuurders Stichting Optas

Rechtbank 's-Gravenhage 26 augustus 2009, ECLI:NL:RBSGR:2009:BJ5841:

- SBPVH tegen bestuurders Stichting Optas
- Bestuur zou in strijd met het oorspronkelijke statutaire doel hebben gehandeld door de statutenwijziging die verkoop en vervreemding van de aandelen in Optas NV en daarmee Optas Pensioenen NV en Optas Schade NV mogelijk maakte
- Dat zou haaks staan op statutaire doel van bewaken continuïteit
- Bestuurders stelden dat continuïteit niet zou kunnen worden gewaarborgd vanwege afnemende schaalgrootte
- Geen onrechtmatige daad en geen wanbeleid
- Overweging ten overvloede:
 - Geen wijziging in beklemming vermogen Optas Pensioenen NV
 - Daarvoor zou immers rechterlijke machtiging nodig zijn

“Ontklemming” beklemd vermogen

Rechtbank Rotterdam 13 januari 2015, ECLI:NL:RBROT:2015:191:

- Optas Pensioenen NV versus Stichting Deelnemersraad Optas en SBPVH
- Er waren regelingen met SBPVH bereikt inhoudend dat:
 - Stichting Optas EUR 500 miljoen betaalde aan Optas Pensioenen NV (schikking in 2010)
 - AEGON EUR 188 miljoen aan Optas Pensioenen NV betaalde (bron: HR 10 oktober 2025, ECLI:NL:HR:2025:1544)
- Rechtbank diende in het licht van art. 2:18, lid 6 BW te oordelen over “ontklemming”
- Geen strijd openbare orde
- Partijen akkoord met “ontklemming”
- Beklemd vermogen dient geen redelijk doel meer
- Verzoek tot “ontklemming” toegewezen

Verzet tegen fusie Optas Pensioenen NV-AEGON

Rechtbank Den Haag 21 februari 2019, ECLI:NL:RBDHA:2019:2195:

- Privé persoon tegen Optas Pensioenen NV en AEGON
- Verzet op grond van art. 2:316, lid 2 BW:

*“Tot een maand nadat alle te fuseren rechtspersonen de nederlegging of openbaarmaking van het voorstel tot fusie hebben aangekondigd kan iedere schuldeiser door het indienen van een verzoek bij de rechtbank tegen het voorstel tot fusie in verzet komen met vermelding van de **waarborg die wordt verlangd**. De rechtbank wijst het verzoek af, indien de verzoeker niet aannemelijk heeft gemaakt dat de vermogenstoestand van de verkrijgende rechtspersoon na de fusie **minder waarborg** zal bieden dat de vordering zal worden voldaan, en dat van de rechtspersoon niet voldoende waarborgen zijn verkregen.”*

- Verzet afgewezen omdat de solvabiliteit van AEGON mogelijk wel lager is dan die van Optas Pensioenen NV maar geen grond bestond om aan te nemen dat AEGON de pensioenverplichtingen niet zou (kunnen) nakomen

Verstrekken instemmingsbesluit DNB en bezwaar/beroep tegen instemming fusie (1)

Rechtbank Rotterdam 12 juli 2019, ECLI:NL:RBROT:2019:5587:

- Privé persoon tegen DNB
- Voorlopige voorziening gevraagd tot verstrekking van (inzage in) het instemmingsbesluit
- Privé persoon ontvankelijk, zelfs als privé persoon geen bezwaar zou kunnen maken
- Er is spoedeisend belang gezien de naderende fusie
- De mogelijkheid van verzet op grond van art. 3:119 Wft (verzet door 25% of meer van de polishouders) maakt niet dat geen bezwaar/beroepsprocedure zou openstaan wegens ontbrekend belang
- Rechtbank had instemmingsbesluit vooraf ingezien; het bevatte geen vertrouwelijke gegevens zodat irreversabiliteit niet aan verstrekking bij wege van voorlopige voorziening in de weg stond
- DNB diende het instemmingsbesluit met de fusie tussen Optas Pensioenen NV en AEGON te verstrekken (inzage te geven)
- Dwangsom om “tijdrekken” door middel van hoger beroep DNB te voorkomen

Verstrekken instemmingsbesluit DNB en bezwaar/beroep tegen instemming fusie (2)

Rechtbank Rotterdam 26 februari 2021, ECLI:NL:RBROT:2021:1485, 1486, 1487, 1488 en 1489 bekrachtigd in CBB 14 december 2021, ECLI:NL:CBB:2021:1063 en CBB3 mei 2022, ECLI:NL:CBB:2022:204:

- Natuurlijke personen versus DNB
- Argument dat het instemmingsbesluit de fusie niet bewerkstelligt, maar de fusie-overeenkomst gaat niet op omdat zonder instemming geen fusie kan worden gerealiseerd
- DNB moet op grond van art. 3:318, lid 1 Wft de solvabiliteit beoordelen en motiveren dat AEGON na de fusie aan de wettelijke solvabiliteitseisen voldoet
- Dat was niet gebeurd
- Instemmingsbesluit DNB met fusie vernietigd
- DNB opgedragen nieuw besluit te nemen

Verstrekken instemmingsbesluit DNB en bezwaar/beroep tegen instemming fusie (3)

Rechtbank Rotterdam 13 februari 2023, ECLI:NL:RBROT:2023:914 en 915:

- Natuurlijke personen versus DNB
- DNB dient bij voorgenomen fusie opdracht te geven daarvan mededeling te doen in de Staatscourant en op andere door DNB te bepalen wijze
- Dat laatste kan niet geheel naar eigen inzicht
- Rekening houden met belangen polishouders
- DNB had polishouders persoonlijk moeten aanschrijven en had moeten wijzen op de mogelijkheid van verzet tegen de fusie en de verzettermijn
- Instemmingsbesluit vernietigd
- Maar...de uitspraak van de Rechtbank treedt in de plaats van het instemmingsbesluit (bestuurlijke lus door DNB opnieuw te laten besluiten voorkomen omdat onwaarschijnlijk was dat DNB instemming alsnog zou onthouden)

(Geen) vernietiging fusie Optas Pensioenen NV en AEGON

**Rechtbank Den Haag 29 september 2021, ECLI:NL:RBDHA:2021:10376 en 10377,
Gerechtshof Den Haag 9 april 2024, ECLI:NL:GHDHA:2024:489 en 490 en HR 10 oktober
2025, ECLI:NL:HR:2025:1544:**

- Natuurlijke perso(o)n(en) tegen AEGON
- Fusie tegen Optas Pensioenen NV en AEGON is niet ongeldig en blijft in stand
- Balansvermogen van Optas Pensioenen NV vóór de fusie (EUR 2,5 miljard) komt niet aan de verzekerden toe (zij hebben daarop geen eigendomsrecht)
- Pensioenen zijn niet aangetast, blijven bestaan en kunnen ongewijzigd geldend worden gemaakt tegen AEGON
- Eisers hebben niet of onvoldoende onderbouwd dat door de fusie en het vervallen van het beklemd vermogen hun pensioenen zijn of zullen worden aangetast
- De vernietiging van het instemmingsbesluit met de fusie van DNB doet geen afbreuk aan de rechtsgeldigheid van de fusie (de wetgever heeft de mogelijkheid van verzet tegen fusie in de Wft opgenomen en deze regeling in de plaats gesteld van een beroep op art. 3:40, lid 1 BW om onrust op de financiële markten na een voltooide fusie en versmelting van vermogens juist te voorkomen)

(Geen) afdwingbaar recht op waardeverste pensioenen (1)

Rechtbank Den Haag 2 oktober 2024, ECLI:NL:RBDHA:2024:19847:

- Natuurlijke personen tegen AEGON
- Vorderingen:
 - Primair: onvoorwaardelijke indexering pensioenen op basis CPI (waardeversteheid)
 - Subsidiair: schadevergoeding
- Grondslag: opgepotte winsten van Optas Pensioenen NV waren daarvoor bestemd, eisers mochten rekenen op aanwending winstbedrag (het bedrag dat AEGON betaalde voor het overnemen van de aandelen in Optas NV aan Stichting Optas; EUR 1,5 miljard)
- Verweer: indexering is voorwaardelijk uit beleggingswinst boven 4% rekenrente

(Geen) afdwingbaar recht op waardevaste pensioenen (2)

Beoordeling:

- Uitleg pensioenreglementen: vastgesteld in 1997, volgens objectieve uitleg voorwaardelijke indexering voor zover beleggingsrendement $> 4\%$
- Pensioenkrant 1998 speelt geen rol bij objectieve uitleg
- Pensioenuitvoerder zou niet gelijk blijven en had niet toegezegd dat feitelijk behaalde winst volledig voor indexering zou worden aangewend
- Geen sprake van gerechtvaardigd vertrouwen op onvoorwaardelijke indexering conform CPI
- Brief uit 1998 met geruststelling dat pensioenen “goed verzekerd” bleven na omzetting PVH schept geen afdwingbare rechten
- Bij de vennootschapsrechtelijke omzetting zijn geen garanties gegeven
- Notitie van de notaris dat positieve resultaten Optas-groep kunnen worden gebruikt voor verbetering pensioenen en premiekorting schept geen rechten (was advies en hield niet in dat vermogen eeuwig beklemd zou blijven)
- Art. 95 Pensioenwet (consistentie-eis) niet geschonden
- Geen schending eigendomsrecht
- Geen onrechtmatige daad

Conclusies

- Alle pogingen om het niet bekleemde eigen vermogen van oorspronkelijk PVH op zodanige wijze te beklemmen dat het uitsluitend voor pensioenverbetering zou moeten worden aangewend faalden
- Dit ligt in lijn van HR 24 september 1974, ECLI:NL:HR:1976:AC5780 inzake Organon en HR 25 november 1994, ECLI:NL:HR:1994:ZC1553 inzake Bensdorp waarin de Hoge Raad al oordeelde dat de deelnemer geen rechtstreekse aanspraak heeft op het vermogen van een pensioenfonds (maar slechts op de reglementaire pensioenaanspraken)
- Daar waar de dekkingsgraad van pensioenfondsen onnodig hoog is, ligt terugstorting (aan de werkgevers die “teveel” hebben betaald) het meest voor de hand
- De als laatste behandelde zaak loopt in hoger beroep
- De Optas-zaken krijgen daarom nog een vervolg

Bedankt voor het kijken!

www.avdr.nl